

Centerens valprogram 1964

antaget vid Centerpartiets riksstämman i Uddevalla 15-16 juni 1964

Riksdagsmannavalet i höst avgör hur vårt land skall styras.

Den socialdemokratiska regeringspolitiken kännetecknas av ökad maktkoncentration, som ger de enskilda människorna allt mindre inflytande i näringslivet och i styrandet av landet. Centerpartiet vill i första hand bygga samhället på de enskilda människornas egen initiativkraft, verksamhetslust och vilja till ansvar. Denna politik ökar förutsättningarna för en välståndsutveckling till gagn för alla.

Frihet, trygghet, rättvisa är ledande paroller för centerpolitiken.

Den kristna livsåskådningen

med sin syn på människan är den omistliga grunden för gemenskapen i vårt samhälle. De tendenser, som alltmer framträder i olika sammanhang till uppluckring av samhällets fasta normer och moralregler, är en allvarlig företeelse, som hotar vår kultur och samhällsgemenskap.

Centerpartiet understryker vikten av att kristendoms- och överhuvudtaget religionskunskapen ges en stark ställning i undervisningen vilket måste anses vara förutsättningen för hävdande av en verklig religiös frihet för människan. Det bör också vara en angelägen uppgift för samhället att främja olika ideella organisationer, som vill verka för upprätthållande av samhällets fasta normer.

Författningsreformen

måste inriktas på en stark folkrepresentation och på decentralisering av beslutanderätten. Förstärkta kontrollmöjligheter för riksdagen gentemot regeringsmakten framstår som särskilt angelägna. Parlamentarismen skall inskrivas i författningen.

Riksdagen måste ha en sammansättning, som på ett rättvist sätt svarar mot olika meningsriktningar. Den proportionella valmetoden, som ger partierna representation i förhållande till deras röstetal, måste sålunda bibehållas. Särskilda regler, som ger större partier överrepresentation kan centerpartiet inte acceptera. Av vikt är också ökade möjligheter för personval.

En stark folkrepresentation måste ha sådan storlek, att såväl olika områden som skilda uppfattningar hos folket kan bli tillfredsställande representerade och en effektiv fördelning av de parlamentariska arbetsuppgifterna kan åstadkommas. Antalet riksdagsledamöter bör därför inte minskas till lägre än 350.

För att en effektiv parlamentarism skall kunna garanteras bör riksdagen bestå av en kammare, som väljes genom direkta val vid ett och samma valtillfälle.

Möjligheter till ökad självstyrelse på läns- och kommunplanet bör skapas.

Länsriksdagar bör inrättas, till vilka bör hänföras nuvarande landstingsuppgifter, flertalet uppgifter, som nu tillkommer länsstyrelse och andra statliga länsorgan, samt vissa uppgifter, som nu ligger hos centrala statsorgan.

För kommunerna erforderliga tillskott av statliga medel bör enligt grundbidragsprincipen kunna lämnas på sådant sätt, att statens kontroll och inflytande

på den kommunala verksamheten kan minskas.

En klar och konsekvent neutralitetspolitik

och ett försvar, som kan trygga vår frihet och vårt oberoende, är ett livsvillkor för vårt folk.

I överensstämmelse med vår demokratiska grundsyn skall vårt land främja fredlig sammanlevnad mellan folken och garantera av de mänskliga rättigheterna för alla raser och folk samt verka för en internationell överenskommelse om nedrustning och om atomkraftens utnyttjande för enbart fredliga ändamål.

Angeläget för vårt land är vidare att verka för ökad internationell handelsgemenskap och att bidra till utvecklingsländernas ekonomiska, tekniska och kulturella framsteg.

Skattetrycket

är hårt och skattesänkningar måste därför genomföras. Produktionen måste inte minst i detta syfte intensifieras. Effektivisering och förbilligande av statsförvaltningen måste eftersträvas.

Allmänna skatteberedningens nyligen framlagda förslag tillgodoser i väsentliga avseenden krav som framförts från centerpartiet, såsom höjning av de skattefria grundavdragen, sänkning i skatteskalorna, så att fler får proportionell skatt och så att den s.k. skattepuckeln på mellaninkomstgrupperna kommer bort, avskaffande av energiskatten och andra punktskatter samt höjning av förvärsavdragen för gifta kvinnor och ensamstående barnförsörjare. Centerkravet på förvärsavdrag för kvinnor som arbetar i makarnas gemensamma jordbruks- eller annat företag har godtagits av skatteberedningen.

Förslaget från skatteberedningen om övergång till mervärdesskatt tillgodoser kravet på avskaffande av den extra skatt på näringslivets investeringar, som den nuvarande omsen medför.

Skatteberedningen har avvisat centerförslaget om övergång helt till skattefinansiering av folkpensionerna och andra sociala grundförmåner. Den kompromiss om grundförsäkringsavgifterna, som partiet medverkat till, innebär dock väsentliga lättnader för de mindre företagen.

Skattesänkingssträvandena bör enligt centerpartiets mening särskilt inriktas på låg- och mellaninkomstgrupperna.

Garantier måste skapas för att nästa års fastighetstaxering inte medför skärpt beskattning.

Den stora kostnadsöverbältringen

från staten till kommunerna under senare tid har medfört en kraftig höjning av kommunalskatten till nackdel särskilt för låg- och mellaninkomstgrupperna och kommuner med svagt skatteunderlag. Centerpartiet arbetar för en rimlig kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna och en effektiv skatteutjämning, som möjliggör en rättvis kommunalbeskattning.

Det nyligen framlagda förslaget från skatteutjämningskommittén tillgodoser inte detta krav. Det allmänna skatteutjämningsbidrag, som kommittén förordat, är inte tillräckligt. Förslaget att staten skall helt överta kostnaderna för folkpensionsförmåner, som är fastställda av staten, beaktar i väsentlig mån centerpartiets krav. Men genom de

tilläggsdirektiv, som regeringen i fjol tillställde kommittén om att ytterligare medel inte skulle få tas i anspråk, har frågan om en rimligare kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna i stort sett lämnats olöst. Detta kan inte sägas vara i överensstämmelse med vad som ställts i utsikt under senare år.

Särskilt anmärkningsvärd är kostnadsutvecklingen i fråga om skolmåltiderna och skolväsendet i övrigt. År 1948 svarade staten för 70 procent av skolmåltidskostnaderna men nu för mindre än 10 procent. Upprepade framställningar från riksdagen om en rimligare kostnadsfördelning har lämnats obeaktade av regeringen. Enligt centerpartiets mening måste frågan om en riktig och rättvis kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna snarast bringas till lösning.

Inflationstendenserna

i vår samhällsekonomi måste effektivt motverkas. Den fortgående penningvärdeförsämringen är ett allvarligt samhällsekonomiskt problem. Särskilt måste strävandena inriktas på att i vårt fria arbetsmarknadssystem skapa en inkomst- och prisbildning, som, underlättar upprätthållande av ekonomisk stabilitet

I den aktiva konjunkturpolitiken bör enligt centerpartiets mening olika samverkande medel utnyttjas. Ökad vikt bör härvid läggas vid finanspolitiken. Räntevapnet är otidsenligt och föga effektivt ur konjunkturpolitisk synpunkt. Höga utlåningsräntor är en hård belastning särskilt för de mindre företagen.

En väsentlig uppgift för den ekonomiska politiken är vidare att effektivt främja det personliga och frivilliga sparandet, bl.a. genom sparpremier i form av skattelättnader, likvärdiga för alla inkomstgrupper. Även amorteringssparandet måste premieras genom skattelättnader.

Näringslivet

måste beredas gynnsammare förutsättningar, så att en god välståndsutveckling kan tryggas för alla grupper. Den allt hårdare konkurrensen på världsmarknaden ställer ökade krav på effektivisering av produktions- och försäljningsapparaten. Näringslivet måste få bättre möjligheter till de härför nödvändiga investeringarna i fråga om såväl självfinansiering som krediter.

De mindre företagens förhållanden måste särskilt uppmärksammas.

Småföretagsamheten spelar en avgörande samhällsekonomisk roll, utgör en avgörande lokaliseringsspolitisk faktor och är den bästa grogrunden för ett effektivt näringsliv och framförallt för en framstegsskapande nyföretagsamhet.

Kreditgivningen till de mindre företagen genom företagareföreningarna bör utvidgas ytterligare och därvid komma även den enskilda handeln, lastbilstrafikbranschen och andra servicenäringar till del. ATP-lånebestämmelserna måste reformeras, så att diskrimineringen av småföretagsamheten upphör. De mindre företagen måste få lika goda möjligheter som t ex. aktiebolagen att bygga upp medel för investeringar. Av särskild vikt härvid är att de får rätt till resultatutjämnning vid beskattningen, varigenom konsolidering och självfinansiering kan främjas.

Av vikt är också att företagareföreningarna beredes ökade resurser för rådgivning och annan service åt de mindre företagen och att denna verksamhet även inriktas på att underlätta avsättningen på den internationella marknaden.

Företagarna måste ges besittningsskydd till förhyrda lokaler, så att en kontinuerlig

produktion och gjorda investeringar inte äventyras.

Jorden och skogen måste enligt centerpartiets mening vara i den brukande befolkningens ägo.

Kravet på inkomstlikställighet för jordbruksbefolkningen är oeftergivligt. Med den kostnads- och inkomstutveckling, som varit inom jordbruket, kan detta mål inte såsom förutsattes vid riksdagsbeslutet 1959 uppnås under sexårsperioden. Centerpartiet anser det nödvändigt med en sådan omläggning av jordbrukspolitiken, att inkomstlikställighet med jämförbara grupper snarast kan förverkligas. Redan det provisoriska system, som skall följa vid sexårsperiodens slut 1965, måste ge reella förutsättningar härför. Nödvändigt är också att man vid utformningen av en ny jordbrukspolitik skapar gynnsammare förutsättningar för jordbrukets rationalisering och tillgodoser jordbrukets behov av krediter till rimlig ränta.

Småbruket är ur såväl ekonomiska som sociala och beredskapspolitiska synpunkter en för stora delar av vårt land nödvändig produktionsform. Angeläget är att det mindre jordbruket beredes möjligheter till en tillfredsställande inkomstutveckling.

Strävandena att komplettera ofullständiga jordbruk med skogsmark måste kraftigt stödjas och härför erforderliga krediter ställas till förfogande på tillfredsställande villkor. De problem, som i följd av strukturrationaliseringen inträffar för många äldre småbrukare måste särskilt uppmärksammas.

Skördeskadestyddet måste snarast ges en sådan utformning att en mera tillfredsställande och rättvis skördeskadeersättning kan garanteras. Trädgårdsalstren bör infogas i systemet. Permanenta möjligheter till skördeskadelån och jordbrukskonto är enligt centerpartiets mening nödvändiga som kompletterande skydd.

Bondeskogsbruket måste värnas och dess strävan att genom enskilda insatser och frivillig samverkan uppnå en förbättrad skogsvård verksamt stödjas.

Trädgårdsnäringens och fiskets utövare måste tillförsäkras möjligheter till skälig inkomst. Härför krävs bl.a. ökad uppmärksamhet på avsättnings- och kreditfrågorna inom dessa näringsgrenar.

Ökad hänsyn måste tas till det norrländska näringslivets produktionsbetingelser i fråga om avstånd och klimat. Den avgörande betydelse, som småbruket har för Norrlands näringsliv, måste härvid beaktas.

Socialiseringsaktioner

mot näringslivet eller delar av detta måste bestämt avvisas. Fri företagsamhet och enskilt ägande är enligt centerpartiets uppfattning de viktigaste drivkrafterna i arbetslivet.

Uppmärksamheten måste särskilt fästas vid domänverkets strävan att väsentligt utöka sitt markinnehav i de egentliga jordbruksområdena. Denna utveckling är särskilt oroväckande mot bakgrunden av uttalanden från regeringshåll om att mark bör överföras från det enskilda jordbruket och skogsbruket till staten.

Enligt centerpartiets mening bör staten i princip icke inneha jordbruks- och skogsbruksmark i de egentliga jordbruksområdena. Centerpartiet kommer med all kraft att motsätta sig förstatligande av jordbruk och skogsbruk. Det är också nödvändigt att upprätthålla det lagfästa skyddet för bondeskogsbruket för att motverka ytterligare ekonomisk maktkoncentration. Strävandena att i ökad utsträckning lägga skogen i bolags ägo måste effektivt hållas tillbaka.

En aktiv lokaliseringspolitik

måste enligt centerpartiets mening skyndsamt förverkligas. Målet är en ändamålsenlig lokalisering av företagsamhet och bebyggelse över hela landet, så att ett nät av livskraftiga tätorter kan upprätthållas och hela befolkningen därmed kan få en tillfredsställande service i olika avseenden. Den fortgående koncentrationen av näringsliv och bebyggelse till några få tätortsregioner är en för hela samhället olycklig utveckling.

Regeringspolitiken har emellertid under senare år varit ensidigt inriktad på att stimulera den s.k. geografiska rörligheten, dvs. bortflyttning av arbetskraften från de sysselsättningssvaga delarna av landet. Särskilt i vissa områden har svårigheterna för framtiden härigenom ökats ytterligare.

Enligt centerpartiets mening måste strävandena i första hand inriktas på en aktiv lokaliseringspolitik, som kan ge näringslivet ökade resurser och förutsättningar i de områden, där man hittills haft sysselsättningssvårigheter. Härfor krävs ekonomiska insatser i form av förbättrade möjligheter till lån och investeringsbidrag samt särskilda skattelättnader. Nödvändiga inslag i en aktiv lokaliseringspolitik är också en effektiv skatteutjämning och en sådan spridning av serviceanordningarna, att erforderliga serviceorter kan upprätthållas. Av största vikt är vidare, att bostadsbyggandet i mindre tätorter och landsbygdsområden främjas i samma mån som i större orter.

Lokaliseringsutredningens förslag till en aktiv lokaliseringspolitik för näringslivet är enligt centerpartiets mening ett minimiprogram och första etappmål, som snarast måste genomföras.

Upprustning av vägarna

och förbättring av kommunikationerna framstår som ytterst angelägna krav för tillgodoseende av näringslivets och bygdernas ekonomiska, sociala och kulturella behov. Bilismens ökade omfattning nödvändiggör en väsentlig intensifiering av vägupprustningen.

Vid översynen av vägplanen måste även beaktas det akuta behovet av ett snabbare istandsättande av de mindre länsvägarna.

Ett ökat stöd måste lämnas till upprustning av enskilda vägar.

Angeläget är att i samarbete mellan samhället och den enskilda företagsamheten en sådan trafikorganisation skapas i fråga om såväl person- som godsbefordran, att olika landsdelars behov av kollektiv trafik kan tillgodoses på tillfredsställande sätt.

Rätten till arbete

är en medborgerlig rättighet, som måste garanteras i första hand genom en aktiv näringspolitik. Sysselsättningspolitiken måste med långt större kraft inriktas på att tillvarata den arbetskraftsreserv, som utgörs av s.k. dold arbetslöshet. Kvinnornas önskemål om förvärvsarbete måste tillgodoses bättre genom lokaliseringpolitiska och andra sysselsättningsfrämjande åtgärder.

Centerpartiet kräver införande av allmän arbetslöshetsförsäkring snarast möjligt, omfattande alla medborgare i arbetsför ålder, så att alla som vill och kan arbeta får rätt till ekonomisk ersättning vid arbetslöshet. Nödvändigt är att en rättvis avgiftsutjämning, snarast kommer till stånd inom arbetslöshetsförsäkringen.

Inom den ekonomiska politiken måste alla möjligheter att förbättra inkomstförutsättningarna inom låglönenäringarna tillvaratagas.

Dyrortsgraderingen inom det statliga lönesystemet måste snarast avvecklas varvid behovet av särskilda tillägg för kompensation av klimat och avståndskostnader skall tillgodoses.

Bostadspolitiken

måste inriktas på att så snart som möjligt åstadkomma jämvikt ifråga om efterfrågan och produktion av bostäder. En bostad av god standard är ett primärt krav som varje medborgare har rätt att ställa i ett välfärdssamhälle. Statens insatser måste främst inrikta sig på allmänt produktionsfrämjande åtgärder, varvid kommunernas behov av kapital för att i tid kunna skaffa erforderlig mark måste beaktas.

Det statliga lånestödet bör förenklas administrativt. Härvid bör övervägas övergång till kreditgarantisystem. De generella subventionerna, som ej har en socialt godtagbar motivering, bör avvecklas. Endast ett kortvarigt initialstöd för nyproduktionen bör bibehållas med fördelaktiga ränte- och amorteringsvillkor de första åren.

Hysesregleringens successiva avveckling bör fullföljas, varvid dock erforderligt besittningsskydd måste beredas alla hyresgäster.

Bostadsrabatterna ger ett gott stöd åt de barnfamiljer som lyckats skaffa sig en god bostad men ställer dem utan hjälp, som nödgas bebo sämre bostäder. För barnfamiljer i de låga inkomstkikten ger centerpartiets vid årets riksdag bifallna motion i frågan ett bättre stöd än tidigare. Dock måste ytterligare åtgärder till för att ge barnfamiljerna överlag möjligheter till goda bostäder. Det nuvarande stödet har inte en socialt godtagbar utformning. En omläggning till väsentligt ökade barnbidragsförmåner bör genomföras. Kravet på en god bomiljö måste särskilt beaktas. Barnfamiljernas bästa bostad är egnahemmet. Särskilt stöd bör därför lämnas till barnfamiljernas småhusförvärv.

Bostadsstödet till pensionärerna måste reformeras och förbättras och generösare villkor i fråga om förbättringslånen.

Den alltför hårda exploateringen av tomtmarken i många tätorter utgör en beklaglig utveckling. Vårt land bör ha möjligheter till goda bomiljöer och tillräckliga tomtutrymmen, där särskilt småhusproduktionen kan beredas den dominerande plats som medborgarna önskar.

Forskningen rörande en ändamålsenligare lösning av vatten- och avloppsfrågan bör intensifieras.

Upprustning av familjepolitiken

är enligt centerpartiets mening angelägen. Det familjepolitiska reformprogram, som centerpartiet förelagt riksdagen, innebär en väsentlig förstärkning av de familjepolitiska åtgärderna inom en tid av tre till fem år.

Ett särskilt vårdnadsbidrag på minst 1.200 kr per år bör införas för mödrar med barn upp till treårsåldern, d.v.s. för den tid då det är särskilt angeläget, att modern själv får ha hand om barnets vård.

Det allmänna barnbidraget bör redan under de närmaste åren höjas till 1.200 kr per år, d.v.s. 500 kr utöver vad årets riksdag beslutat. Därjämte bör medel, som nu användes till ur socialpolitisk synpunkt felaktiga bostadssubventioner, tas i anspråk för ytterligare förbättring av barnbidragsförmånerna.

Ensamföräldrarnas ekonomiska situation måste uppmärksammas genom särskilda

åtgärder.

Vidare måste åtgärder vidtagas för säkerställande av de familjepolitiska förmånernas värdebeständighet.

Samhället bör på olika sätt underlätta möjligheterna till förvärvsarbete för främst mödrar, som önskar och behöver arbete utanför hemmet. Förbättring av förvärvsavdragen är härvid av stor betydelse, ökade möjligheter bör skapas till deltidsarbete, främst för mödrar med minderåriga barn. Upprustningen av daghemsverksamheten måste intensifieras. Statsbidrag till familjedaghemverksamhet bör införas och försöksverksamhet igångsättas rörande till familjedaghem knuten verksamhet i lekskoleform.

Ungdomsfrågorna

kräver ökad uppmärksamhet Ungdomsorganisationernas fostrande arbete bör få ett utbyggt stöd. Kraftfulla åtgärder måste vidtas för förbättrad tillgång på kvalificerade ledare och instruktörer. Ungdomens självverksamhet skall främjas.

Anslaget till idrotten bör ökas och tillgången till idrottsplatser, fritidsanläggningar och fritidsområden förbättras.

Ungdomsfylleri och ungdomsbrottlighet måste effektivt motverkas. Viktigast är ökade insatser i en förebyggande politik.

Folkpensionerna

måste förbättras väsentligt. Centerpartiet har varit den pådrivande kraften för höjning av folkpensionsförmånerna. Även efter årets riksdagsbeslut släpar emellertid folkpensionsbeloppen efter i förhållande till vad som förutsattes inför folkomröstningen 1957 och i riksdagsbesluten 1958 och 1959. Folkpensionärerna bör liksom andra grupper tillerkännas standardförbättring varje år och måste även efter det nu gällande målsättningsåret 1968 garanteras skäligen del av välståndshöjningen.

Det vid årets riksdag beslutade vårdbidraget för handikappade barn som vårdas i hemmet liksom också invaliditetstilläggen och invaliditetsersättningarna bör förbättras i enlighet med centerpartiets krav i riksdagen.

Tvångsanslutningen mellan ATP-systemet och tilläggssjukpenningförsäkringen för företagare och fria yrkesutövare bör upphävas, så att alternativa anslutningsmöjligheter medges efter vederbörandes behov och ekonomiska förutsättningar. ATP-systemet måste vidare reformeras till större rättvisa främst för låglönegrupper och korttidsanställda.

Frågan om en förbättring av de hemarbetande husmödrarnas ställning i socialförsäkringssystemet bör skyndsamt provas.

En förbättrad åldringsvård

är enligt centerpartiets mening särskilt angelägen. Pensionärer och gamla bör i största utsträckning beredas möjlighet att bo kvar i sina hem och den miljö, som de är vana vid.

Många pensionärer bor emellertid i dåliga bostäder. Behovet av bostadsuprustning måste skyndsamt tillgodoses, främst genom generösare villkor i bostadsförbättringsverksamheten. I detta syfte bör också pensionärsbostadsbidraget och det kommunala bostadstillägget omläggas till ett enhetligt stöd med en rimlig kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna, så att olikheterna mellan

kommunerna i fråga om skatteunderlag och pensionärernas andel av befolkningen beaktas.

Hemvårds- och hemtillsynsverksamheten måste utbyggas. Härvid bör staten svara för personalutbildningen och genom bidrag stimulera den kommunala verksamheten.

Ålderdomshem liksom hem för långtidssjuka måste så långt möjligt utformas med sikte på hemmiljö.

Statsbidragen till byggande av ålderdomshem måste återställas till sitt ursprungliga realvärde.

Organisationer med kontakt- och sysselsättningsskapande verksamhet bland pensionärer bör stödjas och försöksverksamhet startas med för pensionärerna goda fritidssysselsättningar.

Hälso- och sjukvården

måste få ökade resurser, inte minst i personellt hänseende. Bristen på läkare, tandläkare, sjuksköterskor och annan vårdpersonal måste hävas. Härvid krävs bl.a. intensifierade utbildningsinsatser.

Den ur medicinsk synpunkt ändamålsenligaste fördelningen på slutna halvöppen och öppen vård bör klarläggas genom vetenskapliga undersökningar för att bästa hushållning med vårdresurserna skall ernås. De för den enskilde ofta höga kostnaderna i öppen vård bör sänkas genom åtgärder på sjukförsäkringens område.

Förebyggande vård och hälsofrämjande åtgärder i övrigt skall utbyggas ytterligare.

Rätt till ersättning från allmänna sjukförsäkringen för tandvårdskostnader bör snarast införas. Allmän hälsokontroll måste förverkligas. I första hand bör man härvid inrikta sig på undersökningar för uppdagande av cancer samt hjärt- och kärlsjukdomar, och på en allmän hälsoundersökning av barnen i tiden mellan nuvarande allmänna barnavård och skolan. Forskningen rörande åldrandets sjukdomar bör intensifieras.

Rehabilitering och arbetsvård

måste förbättras och utbyggas kraftigt. Varje handikappad skall äga obestridlig rätt till hjälp med återanpassningen till normalt liv och till tillvaratagandet av kvarstående förmåga till självständig försörjning.

En inventering av hela rehabiliteringsbehovet måste genomföras och rehabiliteringsorganisationen i sin helhet överses och byggas ut. Härvid bör behovet av kvalificerad anlags- och arbetsprövning samt arbetsträning liksom av ökade forskningsinsatser i dessa avseenden särskilt tillgodoseas. Utbildning av rehabiliteringsläkare bör igångsättas snarast möjligt

De partiellt arbetsföra och andra handikappades problem i arbetslivet måste ägnas ökad uppmärksamhet. Svårt handikappade måste få ökade möjligheter till meningsfull sysselsättning och förströelse. Organisationer som gör insatser för de handikappades trivsel bör lämnas ett verksamt stöd.

Inom nykterhetspolitiken

krävs ökade insatser. Alkoholbruket är en företeelse som leder till många och mycket allvarliga samhällsproblem. Stor uppmärksamhet bör därför ägnas åt åtgärder som minskar alkoholkonsumtionen och undanröjer de skador som missbruket föranleder.

Den vetenskapliga alkoholforskningen måste tillförsäkras erforderliga resurser.

Samhället bör målmedvetet främja undervisning och upplysning i alkoholfrågan. De frivilliga krafter som verkar för helnykterhet bör ges ökat stöd från det allmännas sida. Nykterhetsvården måste tillföras de resurser, som erfordras för att den skall kunna lösa de vidgade uppgifter som den numera har fått.

Beskattningen av alkoholdrycker måste även i framtiden vara ett viktigt instrument i nykterhetspolitiken. Alkoholreklamen bör begränsas effektivt.

Miljöpolitiken

skall enligt centerpartiets uppfattning ägnas väsentligt ökad uppmärksamhet. Många människor saknar trygghet och trivsel därför att det mekaniserade arbetslivet och jaktet i tillvaron leder till alltför hårda påfrestningar.

Centerpartiet har riktat uppmärksamheten på socialpolitikens stora framtidsuppgift att göra miljön - i skolan, hemmet och arbetslivet - människovänligare och bättre anpassad efter människans behov och förutsättningar.

Angeläget i detta syfte är att inrikta strävandena på en mera familje- och barnvänlig bomiljö. Ökade krav måste ställas på den yttre bostadsmiljön i fråga om lekplatser för barnen och utrymmen för fritidsvistelse och rekreation i anslutning till bostäderna. Bättre yrkesrådgivning och en väsentligt utökad arbetsvetenskaplig forskning är av största vikt.

Väsentligt är vidare att skapa ökade möjligheter för befolkningen att på skäligen villkor förvärva egna fritidshem. Särskilda kreditgarantier i detta syfte bör prövas.

Särskilda natur- och fritidsområden, som kan ge människorna goda möjligheter till rekreation och friluftsliv, bör ordnas i ökad utsträckning. Domänverkets markfond bör kunna användas för detta ändamål. För kommunerna bör det vara en angelägen uppgift att medverka till goda fritidsanläggningar.

De ökade vattenföroreningarna medför allvarliga olägenheter för såväl näringslivet och bebyggelsen som naturskyddet. Vattenvården måste snarast förbättras och förstärkas effektivt.

Skolundervisningen

skall ge alla möjlighet till god och likvärdig utbildning, oavsett yrkesinriktning, föräldrainsomst och bostadsort.

Allmän förskoleundervisning bör införas snarast möjligt. Samarbetet mellan hem och skola bör utbyggas och samlevnads- samt social fostran i övrigt uppmärksammas särskilt vid grundskolereformens fullföljande. Klasser med lägre elevantal bör eftersträva i syfte att främja en kvalitativt god undervisning och bättre kontakt mellan lärare och elever.

Den sent igångsatta utredningen om den praktiska yrkesutbildningen måste genomföras med största skyndsamt och åtföljas av snabba upprustningsåtgärder. Vid utformningen av grundskolans högstadium och vid fackskole- och gymnasiereformernas genomförande måste tillvaratas befintliga möjligheter till samordning i syfte att öka antalet orter med gymnasiala utbildningsmöjligheter. Inom samtliga skolformer bör vidtas anpassningsåtgärder för att ge eftersatta glesbygdsområden bättre utbildningsmöjligheter.

Angeläget är att möjligheterna till vuxenutbildning förbättras.

Läraryrket måste ökas, så att lärarbristen kan avhjälpas.

Skolreformerarbetet bör i största möjliga utsträckning stödjas genom forskning och pedagogiskt utvecklingsarbete.

Det studiesociala stödet har förbättrats genom riksdagsbeslut i år. För betydande grupper universitets- och högskolestuderande blir dock följden en försämring.

Centerpartiets förslag om höjning av studiebidragen för vuxna studerande från 1.750 till 2.500 kronor per läsår

måste därför skyndsamt genomföras. Av vikt är också att studiebidragen värdesäkras, så att de ej försämras genom inflation. De korrespondensstuderande bör ges ökat studiestöd.

Den högre undervisningen och forskningen

skall utbyggas successivt Ett sjätte universitet bör inrättas snarast och ytterligare högskolor, såsom medicinsk, teknisk och merkantil bör planläggas för byggnad och ytterligare en medicinsk och en teknisk högskola bör inrättas snarast möjligt.

Frågan om den högre undervisningens lokalisering och uppbyggnad på sikt måste upptagas till prövning och en långsiktplan upprättas i syfte att tillgodose behovet av akademisk utbildning i landets olika delar.

Hela forskningsorganisationen bör göras till föremål för samlad översyn. På grundforskningens område bör samarbetet mellan staten och näringslivet ökas genom gemensamma forskningsprojekt och genom statligt stöd till av privata företag bedrivna forskningsprojekt.

Den vetenskapliga biblioteks- och dokumentationsverksamheten bör utbyggas och effektiviseras. Frågan om ett nordiskt dokumentationsinstitut, om möjligt integrerat med större internationell dokumentationsorganisation, bör prövas skyndsamt. Ett socialforskningsinstitut bör inrättas.

Kulturpolitiken

är av avgörande betydelse för vårt folks utveckling. Centerpartiet anser, att samhället bör upprätta ett kulturpolitiskt handlingsprogram för centrala och regionala kulturfrämjande åtgärder. Ökade resurser måste ställas till förfogande för kulturlivets främjande. Härvid måste såväl det centrala kulturarbetet som landsortens och landsbygdens kulturintressen tillgodoses på tillfredsställande sätt.

För förbättring av radio- och TV-programmen bör prövas möjligheterna av intern konkurrens i verksamheten mellan olika programgrupper. Ökat utrymme bör skapas särskilt för olika yttringar inom kulturlivet samt för regionala program för minoritetsgrupper.

Väsentligt är, att det fria folkbildningsarbetet får ökat stöd.

Ökad rättssäkerhet

för medborgarna måste eftersträvas vid författningsreformen. Besvärinstitutet bör effektiviseras och den enskildes möjligheter att få administrativa beslut rättsligt prövade ökas. Rätt till rättshjälp i administrativa mål bör införas.

Brottsligheten och särskilt våldsbrotten, i synnerhet överfall på barn och åldringar, har blivit ett allvarligt problem. Samhällets reaktion måste vara sådan, att respekten för liv och egendom upprätthålles.

**För Frihet Trygghet och Rättvisa
Bygg vidare på Centerlinjen**

Rösta med Centerpartiet den 20 september 1964